

ZAPOSLTENOST, NEZAPOSLTENOST I NESLUŽBENO GOSPODARSTVO

Pretpostavka ozbiljnoga i primjerenoga društvenog pristupa problemu nezaposlenosti jest postojanje što potpunijih podataka o opsegu, ali i svim aspektima zaposlenosti i nezaposlenosti. Valja zabilježiti dvije vrijedne činjenice koje idu tome u prilog.

Prva se odnosi na Anketu o radnoj snazi koju je Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske proveo u studenom 1996. godine. Anketa je provedena prema međunarodnim standardima, koji se i po definicijama ključnih pojmova i po načinu prikupljanja podataka razlikuju od dosadašnje statističke prakse u Hrvatskoj. Prema usvojenoj definiciji, zaposlene su sve osobe koje su u referentnom tjednu (tj. tjednu provedbe ankete) obavljale bilo kakav posao za novac ili plaćanje u naturi, dakle neovisno o njihovom formalnom statusu i načinu plaćanja za obavljani rad. Nasuprot tome, nezaposleni su osobe koje zadovoljavaju sljedeća tri kriterija: a) u referentnom tjednu nisu obavljale nikakav posao za novac ili plaćanje u naturi; b) u posljednja četiri tjedna prije anketiranja aktivno su tražile posao; c) ponudeni posao mogle bi početi obavljati u iduća dva tjedna. Prema podacima iz takve ankete broj zaposlenih je veći, a broj nezaposlenih je manji prema dosadašnjim podacima iz administrativnih izvora. Sa stopom nezaposlenosti od 10% Hrvatska ne odskaače od prosjeka EU (11% potkraj 1996. godine) te je u boljem položaju od zemalja kao što su Španjolska (22,3%), Finska (15,9%), Belgija (14,2%), Poljska (13,8%).

Da ipak nema pretjeranog razloga za optimizam pokazuje znanstveno istraživanje Instituta za javne financije pod naslovom "Nesluž-

beno gospodarstvo u Republici Hrvatskoj". Prema rezultatima istraživanja, izračunato učešće neslužbenog gospodarstva u BDP iznosi najmanje 25%. U okviru ovoga projekta računat je i udio radne snage u neslužbenom gospodarstvu i to dvjema metodama (mr. Sanja Crnković-Pozaić, Ekonomski institut). Prva je metoda putem povijesnih stopa aktivnosti, a druga pomoću ankete radne snage (tj. pilot ankete radne snage iz listopada 1995. godine). Prema prvoj metodi, udio zaposlenih u neslužbenom gospodarstvu iznosi 6,42% 1992. godine, 16,42% 1993. godine, 19,03 % 1994. godine te 15,3% 1995. godine. Prema drugoj metodi, koja dakle bilježi sve one koji na bilo koji način rade, dolazi se do iznosa od 25% radne snage u 1995. godini.

Ovim je izračunom objašnjena i činjenica istodobnoga pada zaposlenosti i nezaposlenosti, što su statistički podaci posljednjih godina bilježili u Hrvatskoj. Očito je da se mnogi ne prijavljuju Zavodu za zapošljavanje, jer za to nemaju osobita razloga, ali zato se pokušavaju zaposliti unutar neslužbenog gospodarstva. Postoje, naravno, i oni koji se Zavodu za zapošljavanje javljaju zbog ostvarivanja nekih prava, ali stvarno ne traže posao.

Niže navodimo neke najzanimljivije podatke o zaposlenosti i nezaposlenosti na temelju provedene ankete o radnoj snazi (tablice 1-4) te na osnovi navedenog rada Sanje Crnković-Pozaić (tablice 5-7), objavljenog u *Financijskoj praksi* 1-2/1997.

1. Osnovni podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti po županijama

Županije	Ukupno stanovništvo	Zaposleni	Nezaposleni	Stopa nezaposlenosti
Hrvatska	3 752 211	1 540 319	170 234	10,0
Zagrebačka	921 490	371 961	34 914	8,6
Krapin.-zagors.	138 834	73 359	3 670	4,8
Sisač.-moslav.	161 014	71 079	4 637	6,1
Karlovačka	106 206	47 827	5 811	10,8
Varaždinska	179 439	87 564	6 623	7,0
Kopriv.-križev.	122 932	64 232	3 082	4,6
Bjelov.-bilogor.	125 050	62 203	4 251	6,4
Primor.-goran.	316 077	123 065	16 910	12,1
Ličko-senjska	35 016	20 519	571	2,7
Virov.-podrav.	91 073	43 185	1 591	3,6
Požeš.-slavon.	111 083	48 050	5 381	10,1
Brod.-posav.	147 789	53 079	5 684	9,7
Zadar.-kninska	104 756	33 052	7 371	18,2
Osječ.-baranj.	228 116	86 230	9 805	10,2
Šibenska	65 968	26 420	4 790	15,3
Vukov.-srijem.	104 338	38 952	5 102	11,6
Split.-dalmat.	388 542	125 486	27 897	18,2
Istarska	152 243	64 969	4 619	6,6
Dubr.-neretvan.	128 738	47 991	10 380	17,8
Međimurska	123 507	51 096	7 145	12,3

2. Nezaposleni prema dobi i spolu

Dobne skupine	Ukupno	%	Muškarci	%	Žene	%
Ukupno	170 234	100,0	88 264	100,0	81 970	100,0
15-24	59 738	35,1	30 740	34,8	28 998	35,4
25-49	92 976	54,6	46 957	53,2	46 019	56,1
50-64	16 703	9,8	10 394	11,8	6 309	7,7
65-85	817	0,5	((173))	((0,2))	((644))	((0,08))

3. Stope nezaposlenosti prema dobi i spolu

Dobne skupine	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno	10,0	9,5	10,5
15-24	26,7	26,5	27,0
25-49	8,2	7,8	8,7
50-64	6,0	6,1	5,8
65-85	1,1	((0,5))	((1,7))
Administrat. izvori	15,7		

4. Nezaposleni prema dužini traženja posla i spolu

	Ukupno	%	Muškarci	%	Žene	%
Ukupno	170 234	100,0	88 264	100,0	81 970	100,0
Našli posao	5 578	3,3	2 837	3,2	2 741	3,3
Manje od 1 mjes.	11 640	6,8	5 693	6,4	5 947	7,3
1-3 mjeseca	27 541	16,2	14 037	15,9	13 505	16,5
4-6 mjeseci	26 256	15,4	14 037	15,9	12 219	14,9
7-12 mjeseci	28 244	16,6	16 123	18,3	12 121	14,8
13-24 mjeseca	25 276	14,9	13 101	14,8	12 175	14,8
25 i više mjeseci	45 129	26,5	21 866	24,8	23 262	28,4
Nepoznato	((570))	((0,3))	((570))	((0,7))	-	-

5. Zaposleni u neslužbenom gospodarstvu ukupno i prema zanimanju
(Na osnovi pilot ankete radne snage, listopad 1995)

	rod									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Zaposleni ukupno	100									
Neslužb. gospod.	25,79									
Neslužb. gospod.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Zaposl. s dodat. poslov.	24,2	6,23	60,00	41,67	29,17	10,00	22,22	19,14	33,33	33,33
Pomažući članovi	39,7	10,23	0,00	0,00	16,67	20,00	16,67	58,59	4,76	16,67
Ostale samost. djelatn.	8,9	2,30	0,00	25,00	25,00	20,00	22,22	0,78	48,26	16,67
Kućanice, studenti, nezap., umirov.	27,2	7,02	40,00	33,33	29,17	50,00	38,89	24,15	19,05	33,33

rod 1 - zanimanja rukovoditelja, menadžera gospodarskih i srodnih organizacija

rod 2 - znanstvenici i srodni najviši stručnjaci

rod 3 - tehničari i srodni stručnjaci

rod 4 - pisari i šalterski službenici

rod 5 - trgovci i druga uslužna zanimanja

rod 6 - poljoprivredna, šumarska i ribarska zanimanja

rod 7 - proizvodne usluge i pojedinačna izrada predmeta

rod 8 - operateri proizvodnih strojeva, transportnih uređaja, vozila i sastavljači proizvoda

rod 9 - jednostavna prvobitna zanimanja

6. Položaj prema zaposlenosti osoba koje rade u neslužbenom gospodarstvu

%	Ukupno	Dodatni posao	Kućanice, studenti	Pomažući članovi	Ostale sam. djelatnosti
Vlasn. pod., obr., sl. prof.	21,33	14,14	65,52	0,00	0,00
Zap. u drž. ili mješ. sek.	17,54	67,68	6,03	0,00	0,00
Zap. u priv. sektoru	11,14	14,14	28,45	0,00	0,00
Pomažući članovi	40,76	3,03	0,00	100,00	0,00
Radnici za vl. račun	9,24	1,01	0,00	0,00	100,00
Ukupno	100	100	100	100	100

7. Ukupna kretanja zaposlenosti i nezaposlenosti 1993-1995.

	1993-1994.	1994-1995.
Pad zaposlenosti	-32413	-28172
Rast nezaposlenosti	11102	45679
Razlika	-21311	17507
Pad nezaposlenosti	-7501	-5078
Rast zaposlenosti	2683	8075
Razlika	-4818	2997

Izvori:

Anketa o radnoj snazi. Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj, studeni 1996, Priopćenje Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, 16.9.1997.

Godišnjak 1996. Zagreb: Hrvatski zavod za zapošljavanje

S. Crnković-Pozaić (1997) Neslužbeno gospodarstvo mjereno radnom snagom, *Financijska praksa* 1-2:169-194.

Priradio: Siniša Zrinščak